

Elav ajalugu: Jüri Jegorov 100

Neid on väga vähe, kelle tervis laseb elada sada aastat. Veelgi vähem on neid, kes selleks erakordseks sünnipäevaks on säilitanud mitte ainult enam-vähem tubli füüsilise tervise, vaid ka erksa vaimu. Meie õpetaja ja kolleeg Jüri Jegorov on selles mõttes täiesti erakordne inimene. Erakordne on seegi, et tema 100 semestrit ülikoolis, mida tunnustati 2021. aastal ülikooli aumärgiga, on kokku tulnud õppejõutööst aastatel 1947 kuni 1997 – erinevalt paljudest teistest, kelle saja semestri tähis on saanud kokku vaid selle peale, kui arvata selle numbri hulka ka Tartu ülikoolis veedetud üliõpilasaastad. Jüri on ka selles mõttes erakordne, et erinevalt suuremast osast Eesti õigusteadlastest ja üldse teadlastest ei õppinud ta Tartu ülikoolis, vaid lõpetas 1946. aastal Nõukogude Liidu ühe mainekaima kõrgkooli – Diplomaatide Kõrgema Kooli. Tema omapärasest haridusest tuleb siin allpool veel pikemalt juttu.

Juba 50 aastat on mees peetud Jüri Jegorovi juubeli- ja muid ümmargusi sünnipäevi ning nõnda on tervituskirjutisigi kogunenud omajagu.^{*1} Suur osa neist on tänapäeval ka veebi kaudu taas kättesaadavad ja me ei hakka siin üle kordama paljut, mis juba enne on öeldud ja kirjutatud. Oleme oma seekordses juubelloos kasutanud nii endi kui ka Jüri mälestusi ja püüame neid nüüd jagada Juridica lugejatega.

Alustab Andrus, aga oleme Jüri mälestustest siia lisanud ka neid kilde, mis on pärit Marju ülestähendustest.

Jüri Jegorov ongi elav ajalugu. Minu tutvus temaga sai alguse ülikooli I kursusel 1987. aastal, kui valisin kursusetöö teema riigi ja õiguse ajaloost. Mäletan, et teema oli Hammurapi seadustikust. Nagu tudengitel ikka, juhtus kõik alati viimase minuti peale jääma, nii ka minu ja veel ühe kursusevenna kursusetöö^{*2} esitamine. Kateedrist^{*3} me õppejõudu enam kätte ei saanud. Soovitati (see võis olla sekretär Tiina Paap), et helistage ja leppige aeg kokku, ehk saate täna veel koju ära viia. Jüri oli telefonis väga konkreetne. Teatav peapesu oli meiesuguste suhtes ka õigustatud. Läbirääkimised telefonis andsid tulemuse ja sama päeva õhtupoolikul käisin kursusekaaslase Alp Toomasega Jüri kodu ukse taga. Enne kui uks lahti tehti, eelnes läbi ukse pikk jutuaajamine ja vastamine Jüri küsimustele. Meie Toomasega olime ikka õnnega koos, et

¹ Kolleegid Õigusteaduskonnast. Jüri Jegorov. – Tartu Riiklik Ülikool, 26.05.1972, lk 3; Jüri Jegorov 60-aastane. – Nõukogude Õigus 1982/3, lk 215; Юрию Егорову 60 лет. – Советское Право 1982/3, lk 213–214; Kolleegid teaduskonnast. Jüri Jegorov 60. – TRÜ: Tartu Riiklik Ülikool, 21.05.1982, lk 2; Jüri Jegorov – 70. 90 semestrit õppejõuna õigusteaduskonnas [vestles P. Järvelaid]. – Eesti Jurist 1992/3–4, lk 236–239; Юрию Егорову – 70 лет [беседа, записал П. Ярвелайд]. – Юрист Эстонии 1992/3–4, lk 245–249; Õnnitleme! Dotsent Jüri Jegorov 70. – Universitas Tartuensis, 22.05.1992, lk 2; P. Järvelaid, kolleegide nimel Eesti õiguse ajaloo õppetoolist. Dotsent Jüri Jegorov 75. – Universitas Tartuensis, 23.05.1997, lk 2; P. Järvelaid. Dotsent Jüri Jegorov, kõikide Eesti juristide õpetaja ja juristide õpetajate õpetaja. – Vaba Eesti Sõna / Free Estonian Word [New York], 30.10.1997, lk 10; Dotsent Jüri Jegorov – 75. – Juridica 1997/5, tagakaane siseküljel; Juubilar [õigusteadlane dotsent Jüri Jegorov 75]. – Postimees, 24.05.1997, lk 23; Universitas Tartuensis EXTRA: Jüri Jegorov 75, 24.05.1997 [käsikiri]; P. Järvelaid. Dotsent Jüri Jegorov – 80. – Juridica 2002/4, lk 275–276; P. Järvelaid. Dotsent Jüri Jegorov 80. – Universitas Tartuensis, 24.05.2002, lk 4; [M. Luts-Sootak, T. Anepaio]. Emeriitdotsent Jüri Jegorov – 85. – Juridica 2007/4, lk 284; [M. Luts-Sootak]. Jüri Jegorov 85. – Universitas Tartuensis, 25.05.2007, lk 4; [T. Anepaio, M. Luts-Sootak]. Austatud lugeja! [Essõna Juridica erinumbrile Jüri Jegorovi 90 sünnipäevaks] – Juridica 2012/3, lk 149; H. Siigur [Jüri Jegorov 90: kolleegidelt]. – Juridica 2012/3, lk 221–222; A. Kiris [Jüri Jegorov 90: kolleegidelt]. – Juridica 2012/3, lk 222–223; [T. Anepaio]. kolleegid õigusajaloo õppetoolist. Jüri Jegorov – 90. – Universitas Tartuensis 2012/6, lk 46–47; M. Luts-Sootak. „Filosoferida“ koos Jegorovitega: Jüri Jegorov 95. – Juridica 2017/2, lk 122–127; [M. Luts-Sootak]. Kolleegid ja õpilased õigusteaduskonnast Jüri Jegorov – 95. – Universitas Tartuensis 2017/6, lk 45–46.

Esimest korda selle 50 aasta jooksul jääb ilmutata juubeliõnnitus Tartu Ülikooli perioodilises väljaandes UT: Universitas Tartuensis, sest ajakirja teave kaasautoreile ütleb vaid lakooniliselt: „Praeguse seisuga järelehüüdeid ja õnnitlusi ajakirjas ei ilmu“.

² Marju: Hilisemate aegade tudengitele ja lõpetanutele selgituseks, et tollal kestis õigusteaduskonnas õpe kokku viis aastat. Selle aja jooksul pidid tudengid kirjutama kolm kursusetööd (võrreldavad hilisemate uurimistöodega) ja lõputöö (umbes sama nagu praegune magistratöö või vahepealse 4-aastase bakalaureuseõppe lõppu kuulunud bakalaureusetöö). Esimene kursusetöö kirjutati enamasti kas õigusajaloost või õigusteooriast.

³ Marju: Kateedrid olid nõukogude aja ülikooli struktuuriüksused, milleks jagunesid erialased teaduskonnad. Jüri Jegorov töötas 1951. aastast riigi ja õiguse teooria ja ajaloo kateedris, enne seda 1947. aasta 1. oktoobrist rahvusvahelise avalikõiguse kateedris, mis 1949. aastal nimetati ümber riigi- ja rahvusvahelise õiguse kateedriks.

tööd said tähtjaks õppejõule kätte toimetatud. Seega õppevõlgnevust ei tekkinud ja stipendiumi miski ei ohustanud.

Hiljem, juba pärast õigusteaduskonna lõpetamist (1992), olime Jüriga head kolleegid Eesti õigusajaloo õppetoolis, mina õppeülesannete täitjana ja õpilasena 1994–1997 tema kõrval seminare juhendamas. Mulle on Jüri juures alati meeldinud tema tohutu lugemus, delikaatsus, taktitunne ja analüüsiõskus. Pean teda kõige loogilisemaks juristikks, keda ma oma ca 30-aastase töökogemuse juures olen tundma õppinud. Sellesse koos töötamise perioodi jääb ka Kieli ülikooli õigusajaloo professori Hans Hattenhaueri⁴ külaskäik meie õigusteaduskonda ja õppetooli 1994. aasta kevadel. Õppetooli juhataja professor Peeter Järvelaid stažeeris 1991. aastal Kielis ja Hattenhauer oli seal tema patroon. Järvelaid organiseeriski Kieli delegatsiooni, s.t abielupaar Hattenhauerite ja nendega koos reisinud abielupaari Brandtide⁵ külaskäigu Tartu osa, mis kuulus nende pikemasse reisi läbi Balti riikide ja Ida-Preisimaa (Kaliningradi oblast). Igatahes oli Hattenhaueril soov kohtuda Jüriga ja Jüri teda ka kahel õhtul enda juures võõrustas. Kuna mina olin väliskülaste vastuvõtu komitees autojuht, siis kuulsin ja nägin seda, kuidas professor Hattenhauer meie Jürist sõna tõsisel mõttes lummatud oli. Ka Jüri väidab, et tal oli huvitav Hansuga vestelda, sest ta tundis juba ammu ajast huvi Weimari vabariigi ja selle konstitutsiooni vastu.⁶ Hattenhauer valdas seda teemat peensusteni, neil oli huvitav vestelda ja samas ka muid õppemetoodika küsimusi arutada. Veel huvitas külalist nn naiste küsimuse lahendus Eestis. Millal võimaldati Eestis naistel kõrgharidust omandada? Hattenhaueril oli hea meel, et keegi on kursis Saksa õigusega. Teisel külaskäiguõhtul oli tal ka proua kaasas – nad tahtsid näha, kuidas elab ülikooli õppejõud Eestis.

Suhtlemise tegi lihtsaks Jüri hea saksa keele oskus. Jüri ise on oma saksa keele päritolu kohta selgitanud, et juba enne tema kooliminekut oli neil kodus mõned aastad bonne (lapsehoidja), kes oligi kusa-gilt Saksamaalt ja ei osanud eesti ega vene keelt, milles peres muidu suheldi. Jüri pidi olema tõlgiks oma kurtummadele vanematele. Kunstnikust isa Andrei Jegorov oskas hästi inglise keelt ja vastuvõttudel või kohtumistel tõlkis Jüri isa eesti-, vene- ja ingliskeelseid lausumisi või teiste vastuseid talle. Jürile omase huumoriga on ta selgitanud, et ega see tõlkimine alati meeldiv ei olnud. Teised poisid tagusid palli, aga tema pidi võõraste täiskasvanutega rääkima, s.o vanemaid tõlkima.

Enne Vabaduse väljaku ateljeekorterisse kolimist elasid nad Tallinnas Kentmanni põiktänavas. Lume-rohketel talvedel sai sealsamas kelgutada. Jüril oli idee rakendada koerad kelgu ette ja nõnda pakkus ta oma koerarakendil küüti ka meeldivatele tüdrukutele, kes olid ikka kaalus kergemad kui poisid. Ükskord läks rakend ümber ja koer jooksu, tüdruku vanemad tulid õiendama. „Ega ma siis kõike isale täpselt ei tõlkinud, pisendasin enda süüid ka natuke,“ meenutab Jüri.

Kui Hattenhauer Tartus käis, oli Jüri juba üle 95 semestri Tartu ülikoolis õppejõuna töötanud.

Jüri töömehe- ja elutee on olnud just selline nagu tema ajastu. On asju, mida saab ise planeerida, ja neid, mis on tingitud valitsevast poliitilisest olukorrast. Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotus – 1939. aasta Molotovi-Ribbentropi pakt, 1940. aasta juunipöörde, II maailmasõda jms – tõid kaasa Jüri sundmobiliseerimise Nõukogude Liidu relvajõududesse 1941. aasta suvel. Olen aastate jooksul Jüriga vesteldes teinud mõningaid märkmeid tema sõjaaegsest eluloost ja just praegu, selle suurmehe saabuva juubeli puhul, on kohane neid märkmeid ka teistega jagada.

Jüri Jegorov sundmobiliseeriti Punaarmee, kui sõda Saksamaaga juba käis. Ta oli sportlik ja oskas keeli ning määrati seetõttu luurerühma. Vanematest teadis ta vaid nii palju, et Kunstnike Liit korraldas nende evakueerimise Venemaale Uuralitesse. Nad sattusid Tšeljabinski oblasti Uvelski rajooni Uvelka külla.

Punaarmee taganemisel laaditi väeosa, kus Jüri teenis, augusti lõpus Tallinnast laevale. Laeva nime Jüri enam ei mäleta. Teada on, et Tallinnast lahkus Kroonlinna 183 laeva, millest 55 uppus. Ka nende laev sõitis miini otsa. Jüri on kirjeldanud, kuidas ta oli laeva ahtriosas, olevat olnud natuke aeglane ja viivitas

⁴ Marju: Tänu varakult sõlmitud partnerluslepingule Tartu ja Kieli ülikooli vahel oli Kiel üks esimesi „lääne“ ülikooli, kuhu meie õppejõud ja üliõpilased pääsesid. Mina ise veetsin seal veel enne Järvelaiu visiiti 1990. aasta septembris kuu aega, millest esimesed paar nädalat oli mu patroon avaliku õiguse ja õigusfilosoofia professor Robert Alexy, seejärel puhkuselt naasnud tsiviilõiguse ja õigusajaloo professor Hattenhauer. Hattenhauer on eesti lugejatele tuttav ka nt mahuka Euroopa õigusajaloo raamatu autorina. Vt H. Hattenhauer. Euroopa õigusajalugu. Tallinn: Juura 2007.

⁵ Marju: Jürgen Brandt kaitses 1970. aastal Hattenhaueri juhendamisel doktoritöö ja jäi oma õpetaja heaks sõbraks kuni viimati nimetatud surmani 2005. aastal. 1994. aasta Baltikumi-reisi mälestusi jätkub tal rääkida tänini.

⁶ Marju: Ajal, kui Weimari 1919. aasta konstitutsiooni teksti oli nõukogude Eestis pigem raske leida, võttis Jegorov selle venekeelses tõlkes lisana oma õppevahendisse, vt J. Jegorov. Riigi ja õiguse ajalugu. IV. Tartu: 1960. Aastal 1966 ilmus sellest õppevahendist uus trükk. Jegorov 1960. ja 1970. aastatel ka raadiolooguid Weimari konstitutsioonist ja Saksamaa õiguslikust korraldusest Weimari vabariigi ajal.

vette hüppamisega viimase võimaluseni. Laeva kere läks keskelt pooleks, murdekohalt libises ta vette ja sai kukkudes löögi. Tal õnnestus aga klammerduda vees ulpiva kaptenikajuti ukse külge. Õnneks kandis laine ta uppuvast laevast natuke kaugemale kui ülejäänud merehädalised. Ta nägi, kuidas merre uhtud inimesed meeletult kaklesid parvede ja esemete pärast, mis aitaksid vee peal püsida. Mingil hetkel tuli nende vahele väiksem allveelaev ja inimesed hakkasid selle poole ujuma. Laevalt vastati valangutega ja alles hiljem on ta aru saanud, et valangud anti heidutuseks, et inimesed asjatult ei loodaks – laeval polnud uppujaid kuhugi panna. Üle kuue tunni ulpis Jüri sügishõngulises Läänemeres, kuni tal õnnestus pääseda ühele kaubalaevale, mis ellujäänuid peale korjas. Jüri on rääkinud, kuidas ta enne laevale minekut oma sõduridokumendid ära viskas. Poolenisti oimetuna ei saanud ta esialgu täpselt aru, mis riigi laev see oli. Eesti Vabariigi pass oli tal saapas ja temale omase loogikaga selgitas ta, et sellist ettenägelikkust oli ta õppinud isalt, kui nad malet mängisid. Hilisemas elus on tal oma ettenägelikkust korduvalt vaja läinud.

Laevas sai ta külmetuse vastu piiritust. Pikeerivate Saksa lennukite ja pommide eest varjuti laeva trümmi, mis oli inimesi täis tuubitud. Oli kohutav hirm. Jüri räägib, et oli haavatud, killud näos ja kehal. Valu ja hirmu vastu hammustas ta ennast randmest. Oli lootusetuse tunne. Keegi naine kartis veelgi enam ja hoidis temast kinni.

Leningradis oli laevadel vastas Eesti konsulaadi töötaja, keda Jüri tänu oma isale tundis.⁷ Paljud pääsenud olid dokumentideta ja isikuid tuvastati kolme tunnistaja ütluste alusel. Sõbrad kinnitasid, et tunnevad teda ja tema nimi on Jüri Jegorov. Nii õnnestus tal saada endale uued sõjaväedokumendid ja ta saadeti Leningradi hospitali ravile. Tänu oma sõduridokumentidele ja Eesti passile õnnestus tal blokaadi tingimustes saada kahe inimese toidunorm. Hospitalis ravil olles asus ta Leningradi ülikoolis õppima inglise keelt. Jüri väidab, et ülikooli sisseastumine polnud talle isegi ilma gümnaasiumi lõputunnistusega sugugi raske. Ta tundis huvi just keele didaktika vastu. Kuna jalad olid terved, külastas ta haavatuna loenguid (killuhaavu täis keha ja osa näost olid sidemetes). Loengutes käimine päästis ta ühel päeval pommide alla jäämisest, sest sakslaste rünnakus purustati hospitali see tiib, kus teda raviti. Sõjahaavadest tingituna sai ta II grupi invaliidi paberid ja demobiliseeriti rindekõlbmatuna. 1941. aasta detsember oli meeletult külm ja Jüri ootas koos paljude teistega Laadoga järve jäätumist, et evakueeruda sissepiiratud linnast. Ta sattus linnast välja ühte koondumispunkti, sõbrunes selle juhatajaga (nad olid veel pärast sõda heades suhetes ja pidasid omavahel kirjavahetust) ja jäi ootama võimalust üle järve saamiseks. Külma oli autokastis kõige külmem ja tuli ka ise jalgsi liikuda ca 7 km, ümberringi surnud ja kurnatusest surevad inimesed. Oli üks kirik, kust inimesed ööseks tuulevarju ja sooja otsisid. Keegi kaotas närvid ja ärples ning viskas kirikus rahva sekka granaadi. Jüri oli sellel hetkel plahvatuse epitsentrist kaugemal ja õnneks pihta ei saanud. Tekkis paanika, osa näljast nõrkevaid inimesi tallati kirikust välja jooksmisel surnuks. Kogumispunkti lähedal majades surid inimesed nälja ja külma tõttu. Majaelanikud võtsid nende riided omale, et need toidu vastu vahetada. Jürilgi oli nii suur nälg, et söi külmunud hobuseliha.

Laadoga autokastis ületatud, õnnestus tal sõjaväe laatsaretiga evakueeruda Novosibirskisse. Seal asus ta 1942. aasta talvel üleviimise korras õppima Leningradist evakueeritud raudteeinstituuti. Jüri on seda temale omase muhedusega kirjeldanud kui pääsemist ja ehk võimalust sattuda tulevikus soojemasse kliimasse ning projekteerida kusagil Musta mere ääres, Krimmis või Kaukaasias raudteesildu ja tunnelid. Õppimine ei olnud sugugi kerge. Üldainete ehk marksismi-leninismi ainete ja NLPK ajaloo kohta, mida pidid Nõukogude Liidus õppima kõikide erialade tudengid, oli raamatuid. Seevastu tehniliste distsipliinide, s.t erialaainete puhul sõltusid tudengid endi loengukonspektidest. Jüri olevat neid kirja pannud „tehnilises“ eesti keeles. Mõned kuud 1942. aasta kevadel ja suvel töötas ta samas raudteetehnikumis majandusjuhatajana. Tung raudteega seotud asutustesse ja üldse raudtee töökohtadele oli suur, sest need andsid sõja ajal teatavad eeliseid. Jüri on selgitanud, kuidas ta kahtlustas, et niikuinii pannakse teda mingil hetkel sabotaaži eest kinni. Venemaa värk, inimlik kadedus jms – lihtne on süüdistada Eestist pärit demobiliseeritud, II grupi invaliidi. Novosibirskis olles nägi ta lehes kuulutust Väliskaubanduse Instituudi kohta, mis oli Leningradist Moskva lähisteles Balašihhasse⁸ evakueeritud. Jegorov kirjutas instituuti oma soovist sinna õppima asuda, aga sealt vastati, et nad saavad õppima võtta vaid neid, kes juba asuvad Moskvast või Moskva lähikonnas. Saatus tahtis, et 1942. aastal kahe raudteekõrgkooli ühendamise käigus viidi Leningradi raudteeinstituut

⁷ Marju: Mulle rääkis Jüri, et eesti poistele dokumentide andmisega tegeles Eesti NSV Rahvakomissaride Nõukogu sotsiaalkindlustuse rahvakomissar Lembit Lüüs. See tundub isegi tõenäolisem, sest mingit Eesti konsulaati Nõukogude Liidus sel ajal ilmselt olla ei saanud.

⁸ Balašihha oli rajoonikeskus. Linn asub Pehhorka jõe kaldal, 20 km Moskvast idas. Balašihha moodustati 1830. aastal külade liitmise teel, linnaõigused sai see asula alles 1939. aastal.

üle Moskva alla. Nii jõudis sinna ka Jüri. Julge mehana läks ta nüüd ise Välisministeeriumisse – Väliskaubanduse Instituut allus sellele, mitte kõrg- ja keskerihariduse ministeeriumile – ja uuris Väliskaubanduse Instituuti üleviimise võimalusi. Talle kui Leningradi ülikooli filoloogile korraldati katsed ja need läbis ta edukalt.

Niisiis sai Jüri 1942. aastal Väliskaubanduse Instituudi tudengina õiguse elada Moskvast, käia söömas Välisministeeriumi sööklas ja lugemas Välisministeeriumi raamatukogus. Kohapeal suhtles ta ka teiste seal viibinud eestlastega. Eriti head suhted kujunesid tal toakaaslase, akadeemik Juhan Vaabeli poja Jaaniga, kes õppis keemiat ja elas samuti Moskvast Eesti maja keldrikorraldusel. Eesti majas elades tuli täita ka mõningaid töökohustusi, Jüri näiteks pidi korrastama raamatukogu ja olema vahel telefonivalves.

Jüri edasises käekäigus mängis võtmerolli akadeemik Vaabel. Juhan Vaabel ise oli jurist ja maailma näinud. Nii tema kui ka teised, kellega Jüri suhtles, soovitasid taas kõrgkooli vahetada ning mina õppima rahvusvahelisi suhteid Kõrgemasse Diplomaatide Kooli. Venemaa tahtis tulevases ÜRO-s igale liiduvabariigile kohta.⁹ Nii oli vaja liiduvabariikidelegi diplomaatilisi esindusi ja rahvusvahelistel suhetel kui erialal tundus olevat realselt häid väljavaateid. Nõnda sattuski Jüri Jegorov 1944. aasta suvel üleviimise korras Välisministeeriumi Kõrgemasse Diplomaatide Kooli, mille lõpetas 1946. aastal. Pärast lõpetamist asus ta tööle Nõukogude Liidu Välisministeeriumis. Välisministeeriumis töötades tegeles ta 5. osakonna atašeena Rootsi ja okupeeritud Saksamaa kaubandusküsimustega. Diplomaatide koolis oli ta rahvusvahelise õiguse ja rahvusvaheliste suhete õppimise kõrval läbinud ka rootsi keele süvaõppe. Ministeeriumis oli tööd palju, oma igapäevaste kohustuste kõrvalt pidi Jüri vahel käima tõlkimas Välisministeeriumisse saabunud Rootsi delegatsioone. Osakonna juhataja Vetrov nõudis alati teda tõlgiks. Vetrov ise oskas küll ka rootsi keelt, aga tõlkida lastes sai ta delegatsiooni juhi ja sisuliste läbirääkimiste suunajana endale mõtlemisaega. Eks see ühtlasi tähendas ka võimalust kontrollida noore kolleegi oskusi.

Jüri vanemad tulid pärast sõda Eestisse tagasi. Nad vajasisid juba kõrvalist abi ja Jürigi soovis Moskvast tagasi Eestisse tulla. Välisministri asetäitja Võšinski ei tahtnud teda minema lasta ja Jürile pakuti II sekretäri kohta Nõukogude Liidu saatkonda Tšehhoslovakkiasse või Hollandisse. Talle pakuti ka Ahvenamaa konsulaadi juhi kohta, kus oleks taas vaja olnud just rootsi keelt.

Akadeemik Juhan Vaabeli kaasabil õnnestus Jüril saada siiski luba Moskvast lahkumiseks. 1947. aasta sügisel asus ta tööle Tartu Riiklikus Ülikoolis. Ta õpetas esimestel aastatel välisriikide majanduse ja poliitika ajalugu, muu hulgas diplomaatia ajalugu. Õppeprogrammi väliselt üliõpilaste teadusliku ringi juhendajana sai ta neile tutvustada ka selliseid asju, millest Nõukogude Liidus muidu juttu ei tehtud, näiteks Atlandi hartat. Paar aastat hiljem õppeprogramm muutus ja tema seni õpetatud ained pidid suurelt jaolt kaduma. Muudatust arutati rektor Koorti ja õppeprorektor Habermanni tasandil. Osales Jüri Jegorov asjassepuutuva õppejõuna ning õigusteaduskonna dekaan Helmut Kadari koos kateedrijuhataja dotsent Edgar Talvikuga. Edaspidi hakkas Jüri õpetama riigi ja õiguse ajalugu.

Leian, et Jüri aktiivse õigusteadlase ja õppejõuna 100 semestrit õigusteaduskonnas on igatahes selline maamärk, mis kindlasti tekitab positiivset edasiviivat kadedust ja mobiliseerib midagi sarnast ka korda saatma. Hääd tervist, õnne ja rõõmu igast päevast Sulle, *magnifice* Jüri Jegorov!

Nende soovidega ühineb Marju, kes võtab nüüd kirjutamisteatapulga sinise teksti sees jälle üle, kuid ei plaani siinkohal seda enam väga pikalt jätkata. Juhin hoopis tähelepanu Jüri Jegorovi personaalbibliograafiale, mis on kohe ilmumas Tartu Ülikooli kirjastuselt. Seal on lisaks Jegorovi avaldatud kirjutiste loetelule väga hoolikalt kokku kantud nimekiri kirjandusest Jüri Jegorovi ja tema tegevuse kohta. Ka on sinna lisatud eluloolises ülevaates pikemalt juttu Jüri tegevusest Tartu ülikooli õppejõuna. Just selles rollis on ta jõudnud kõigi nende ellu, kes alustasid oma õpinguid ülikooli õigusteaduskonnas aastatel 1947–1997. Nüüdseks on väga paljud tema õpilasedki lahkunud, töökaaslastest rääkimata. Seda suurem on meie rõõm, et meil on endiselt võimalus teda vahel kuulata ja saada osa tervelt 100-aastasest vahetult kogetud ajaloost. Olgu neid päevi ja meenutushetki veel palju ees!

⁹ Marju: Nende lootuste kohta 1944. aasta läbirääkimiste ajal lääneliitlastega, mille tulemusel muudeti NSVL ja liiduvabariikide konstitutsioone ning seati sisse liiduvabariiklikud välisasjade rahvakomissariaadid (välisministeeriumid), on üksikasjalikult kirjutanud Tõnu Tannberg, Kaarel Piirimäe ja Eero Medijainen.